

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ 2014-15

Η Δυναμική του Επιχειρηματικού Συστήματος στην Ελλάδα της Κρίσης

*Τα ευρήματα για την Γυναικεία και
Νεανική Επιχειρηματικότητα και η
τάση τους τα τελευταία χρόνια:*

Τάσεις και Ευκαιρίες

Νίκος Βέττας

3 Μαρτίου 2016

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

IOBE | Ερευνητική Δραστηριότητα | Γραφείο Τύπου | Σωματείο Υποστηρικτών | Επικοινωνία

Η Επιχειρηματικότητα 2014-2015 : Η Δυναμική του Επιχειρηματικού Συστήματος στην Ελλάδα της Κρίσης

Στην παρούσα μελέτη αναλύονται οι βασικοί δείκτες επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα για το έτος 2014 και η διαχρονική τους εξέλιξη πριν και μετά την έναρξη της κρίσης. ... Δείτε περισσότερα...

Η Φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα: Γεγονότα και Στοιχεία 2014

Αντικείμενό της μελέτης είναι η καταγραφή και η ανάλυση της κατάστασης που επικρατεί στο χώρο του φαρμάκου, δίνοντας βαρύτητα στις παραμέτρους που επηρεάζουν τη λειτουργία και τη δομή του κλάδου. ... Δείτε περισσότερα...

Σχετικά με το Ι.Ο.Β.Ε.

Το Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE) είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωνοφελής, ερευνητικός οργανισμός.

Ιδρύθηκε το 1975 με δύο σκοπούς: αφενός να προωθεί την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και αφετέρου... Δείτε Περισσότερα

Γραφείο Τύπου

ΜΑΡΤΙΟΣ

1

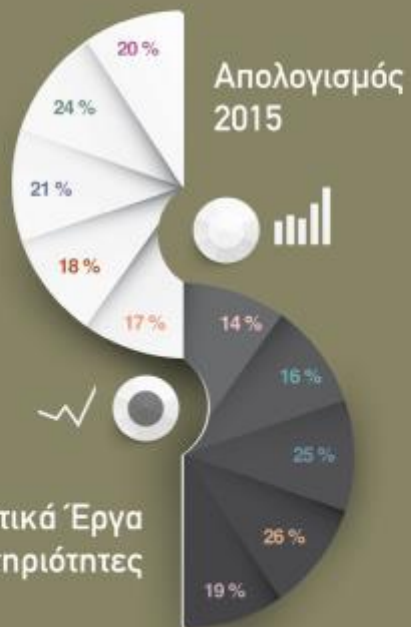
Αποτελέσματα Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας

Το επόμενο Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας που αφορά τα αποτελέσματα Φεβρουαρίου θα δημοσιευθεί την Τρίτη 1 Μαρτίου 2016....

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ &
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

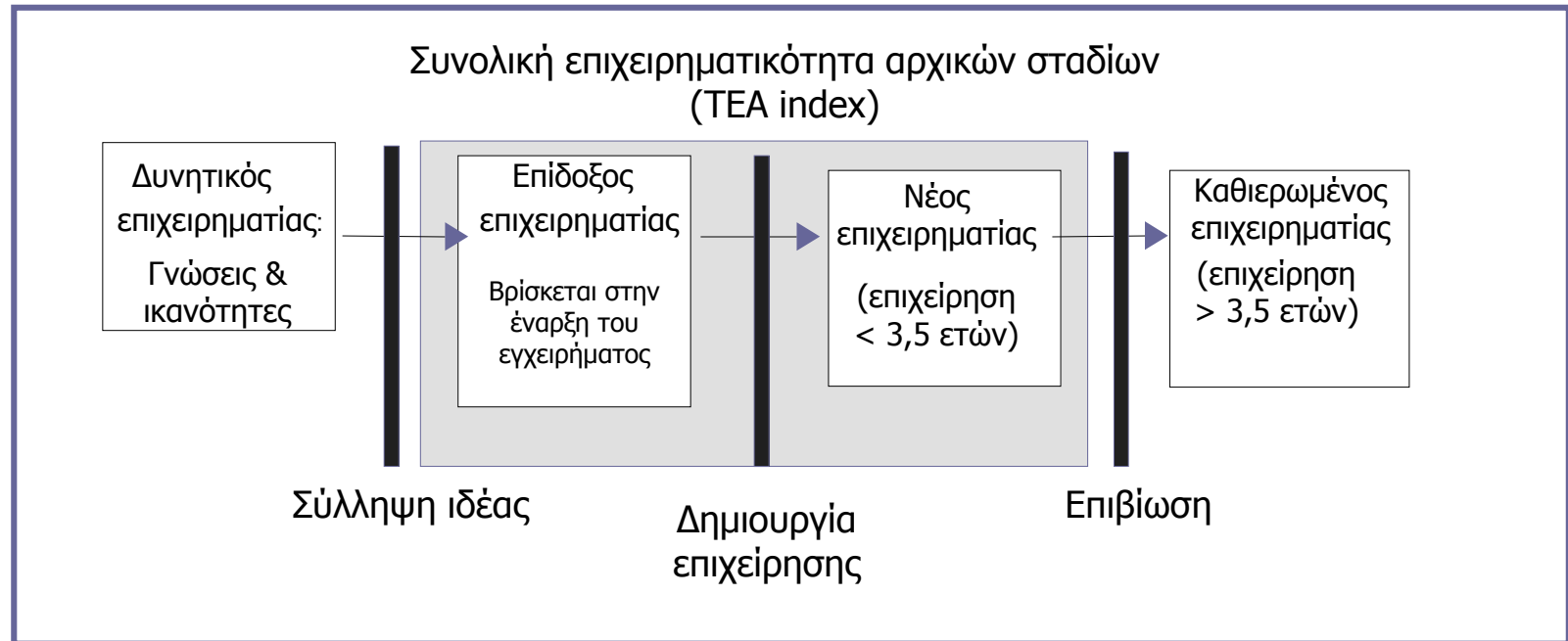
Το ερευνητικό πρόγραμμα GEM (Global Entrepreneurship Monitor/ Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Επιχειρηματικότητας)

- ▶ Το μοναδικό πρόγραμμα που μετρά την επιχειρηματικότητα σε διαχρονική βάση παγκοσμίως (1999-...)
- ▶ 70 χώρες συμμετείχαν το 2014
- ▶ Η Ελλάδα συμμετέχει για 12^η συνεχή χρονιά από το 2003 μέσω του IOBE
- ▶ Στόχοι έργου:
 - Να μετρήσει το επίπεδο επιχειρηματικότητας σε μια χώρα και να εξηγήσει τις διαφορές που εμφανίζονται ανάμεσα στις εξεταζόμενες χώρες
 - Να αποκαλύψει τους παράγοντες που οδηγούν σε ικανοποιητικά επίπεδα επιχειρηματικότητας
 - Να προτείνει πολιτικές που μπορούν να ενισχύσουν τα επίπεδα επιχειρηματικότητας σε μια χώρα

Ο βασικός ορισμός της επιχειρηματικότητας κατά GEM

Κάθε προσπάθεια για δημιουργία μιας νέας επιχείρησης ή νέας δραστηριότητας, όπως το ελεύθερο επάγγελμα, η δημιουργία ενός νέου επιχειρηματικού οργανισμού ή η επέκταση ήδη υπάρχουσας επιχείρησης, που γίνεται από έναν ιδιώτη, από ομάδες ιδιωτών ή από επιχειρήσεις που ήδη λειτουργούν.

Η επιχειρηματικότητα στο πλαίσιο του GEM

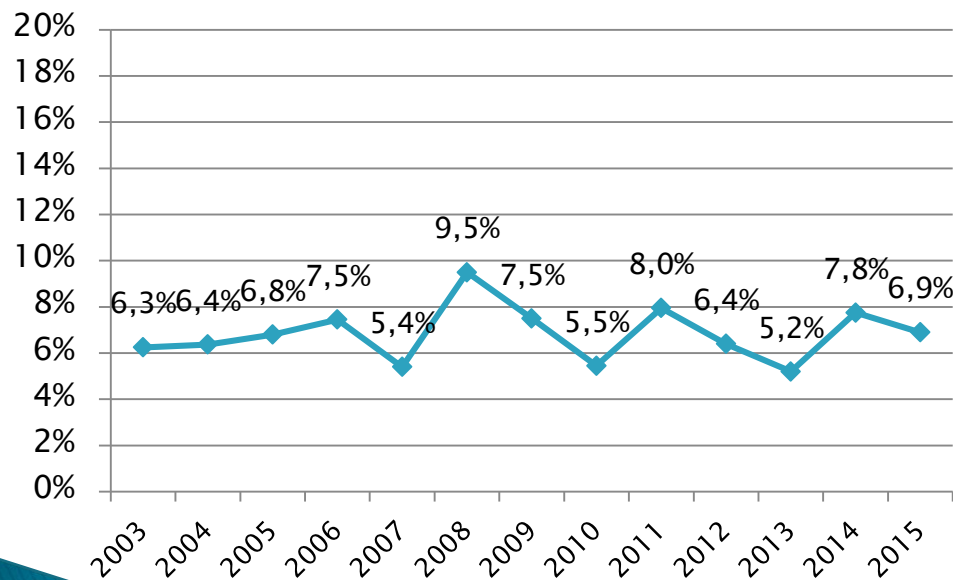

- Ευρύ φάσμα «επιχειρηματικότητας»: Η επιχειρηματικότητα ξεκινά πολύ πριν ένα εγχείρημα γίνει λειτουργικό
- Μονάδα ανάλυσης: ο επιχειρηματίας

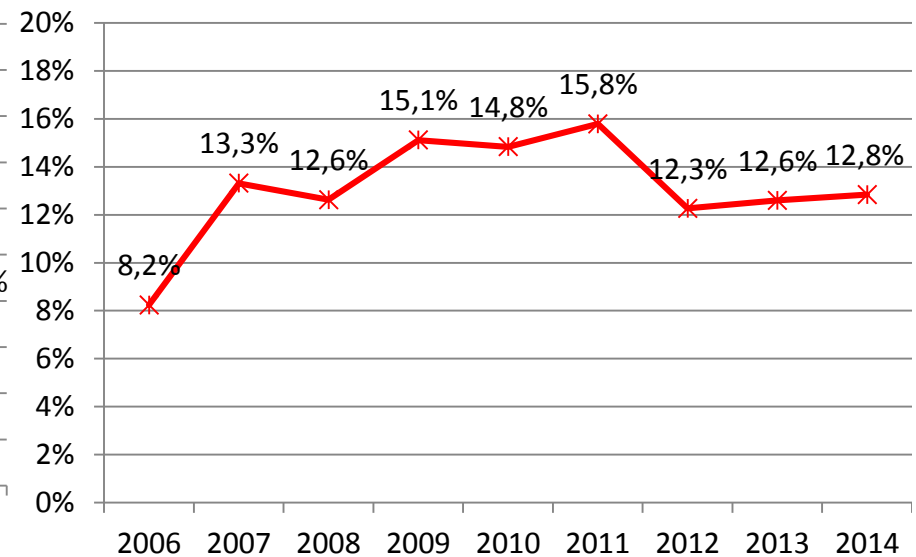
Stylized facts επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα – Επιδόσεις

- ▶ Διαχρονικά υψηλές επιδόσεις στην επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων αλλά και στην καθιερωμένη επιχειρηματικότητα

Εξέλιξη επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων

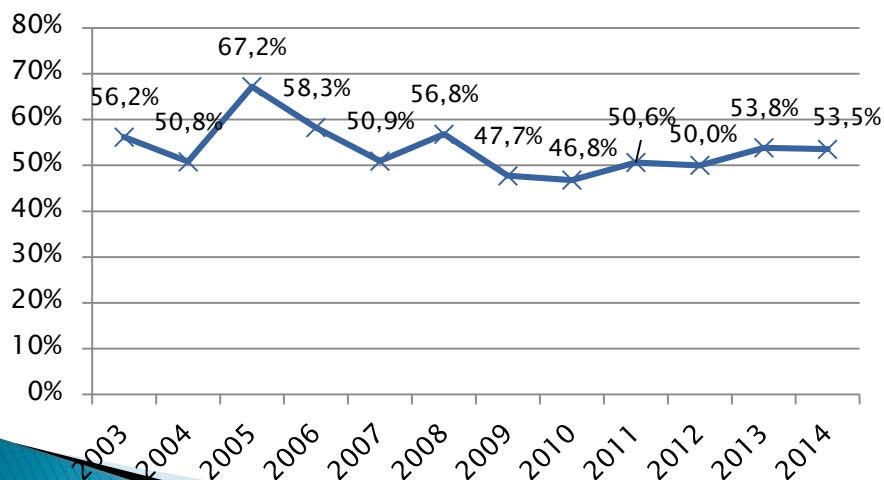
Εξέλιξη εδραιωμένης επιχειρηματικότητας

Stylized facts επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα – Βασικές διαθρωπτικές αδυναμίες

- Υπερεστίαση σε δραστηριότητες που απευθύνονται στο τελικό καταναλωτή – «ρηχή επιχειρηματικότητα»
- Χαμηλό καινοτομικό περιεχόμενο των εγχειρημάτων αρχικών σταδίων
- Επικέντρωση των εγχειρημάτων αρχικών σταδίων κυρίως σε τεχνολογίες ευρέως διαδεδομένες στην αγορά

Υπηρεσίες προς καταναλωτές

Καινοτομικό περιεχόμενο

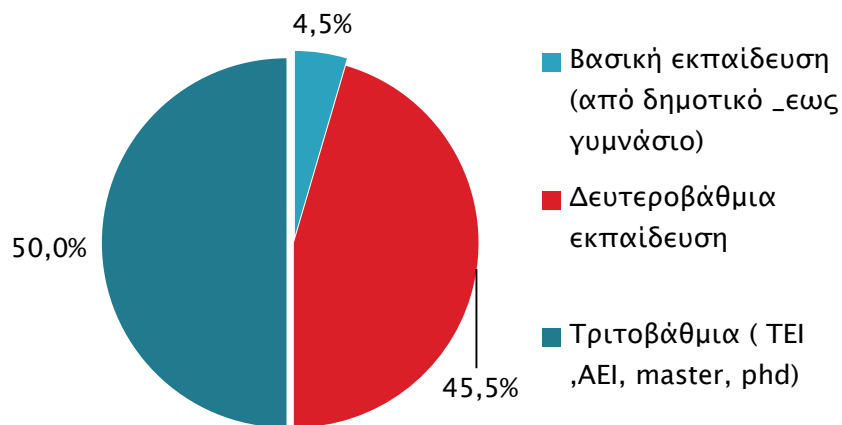
Stylized facts επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα– Η επίδραση της κρίσης

- ▶ Το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον φαίνεται να οδηγεί
 - Στην ισχυροποίηση της δράσης του φόβου αποτυχίας ως ανασταλτικού παράγοντα επιχειρηματικότητας
 - Σε μείωση του % των ατόμων που δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά με κίνητρο την αξιοποίηση ευκαιριών και αντίθετα την αύξηση του % των ατόμων που δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά λόγω ανάγκης
 - Σε μείωση του βαθμού εξοικείωσης με την επιχειρηματικότητα –ολοένα και μικρότερο % ατόμων αναφέρει ότι γνωρίζει κάποιον που άνοιξε επιχείρηση την τελευταία διετία
 - Πιθανώς και επειδή τα άτομα μέσα στη κρίση διαθέτουν ή συντηρούν μικρότερο δίκτυο γνωστών και φίλων
 - Επίσης, η έλλειψη κερδοφορίας αναδεικνύεται σε βασική αιτία διακοπής της επιχειρηματικής δραστηριότητας

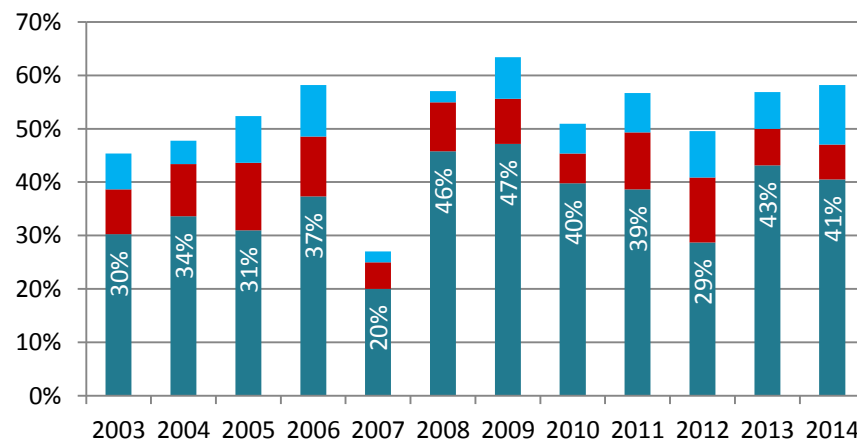
Stylized facts επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα- Ενθαρρυντικά μηνύματα

- Αύξηση έστω και οριακά της εξωστρέφειας των επιχειρηματικών εγχειρημάτων αρχικών σταδίων
- Υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης των νέων επιχειρηματιών
- Υψηλό % ατόμων που πιστεύει ότι έχει τις ικανότητες και δεξιότητες για την έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας

Εκπαιδευτικό επίπεδο

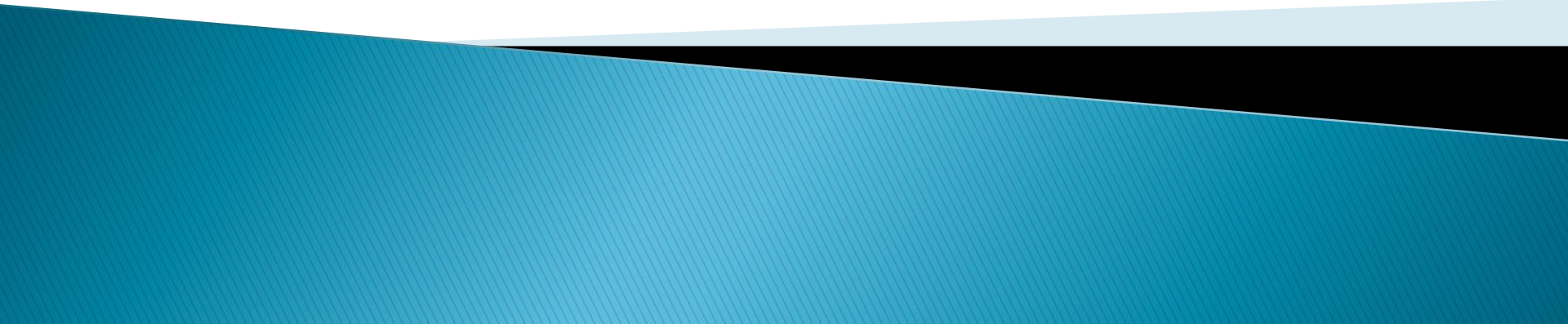

Εξωστρέφεια

- 76%-100% των πελατών βρίσκονται στο εξωτερικό
- 26%-75% των πελατών βρίσκονται στο εξωτερικό
- 1 -25% των πελατών βρίσκονται στο εξωτερικό

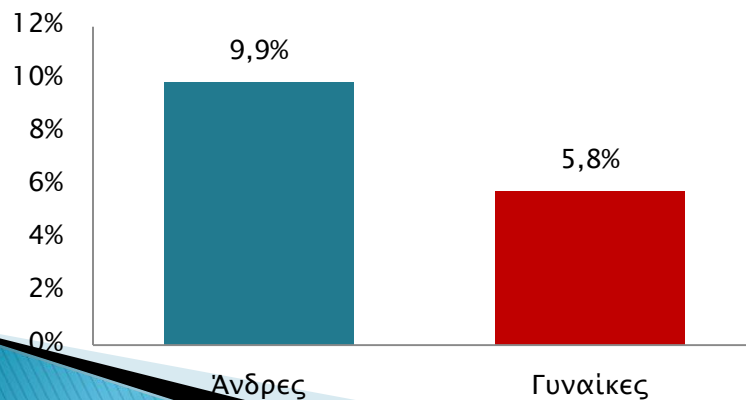
Αποτελέσματα για τη γυναικεία επιχειρηματικότητα

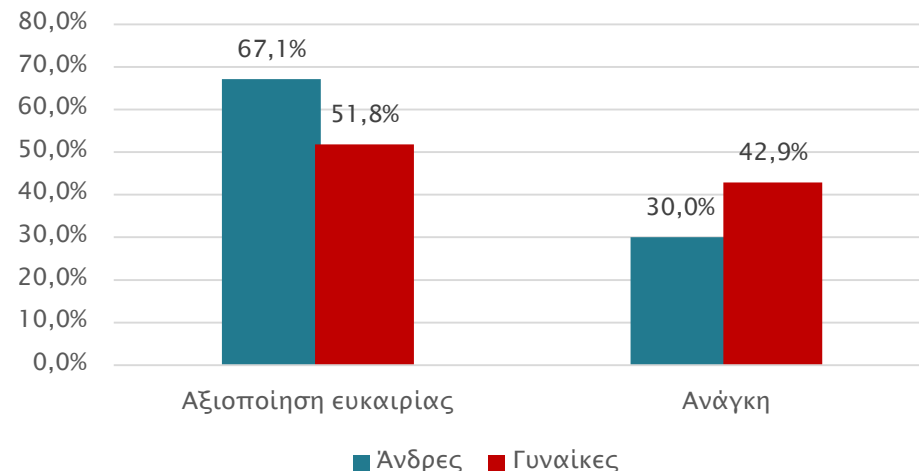
Αποτελέσματα για τη γυναικεία επιχειρηματικότητα

- ▶ Οι γυναίκες στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά λιγότερο σε σύγκριση με τους άνδρες
 - Όμως οι επιδόσεις των γυναικών στο επιχειρείν στην Ελλάδα είναι αντίστοιχη των επιδόσεων των γυναικών στις ευρωπαϊκές χώρες καινοτομίας
- ▶ Η αξιοποίηση ευκαιριών αποτελεί ισχυρότερο κίνητρο επιχειρηματικότητας από ότι η ανάγκη
 - Όμως σε σύγκριση με τους άντρες μικρότερο % γυναικών έχει κίνητρο την αξιοποίηση ευκαιριών ενώ μεγαλύτερο % γυναικών κινητοποιείται από ανάγκη

Επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων ανά φύλο

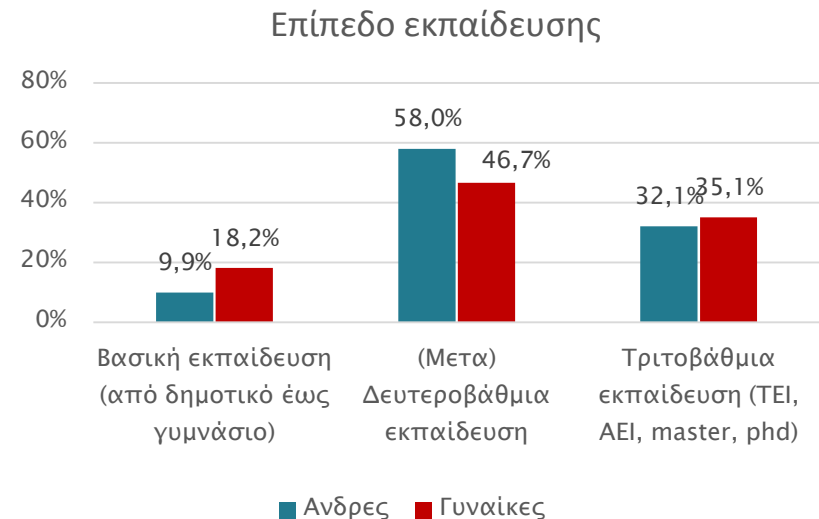
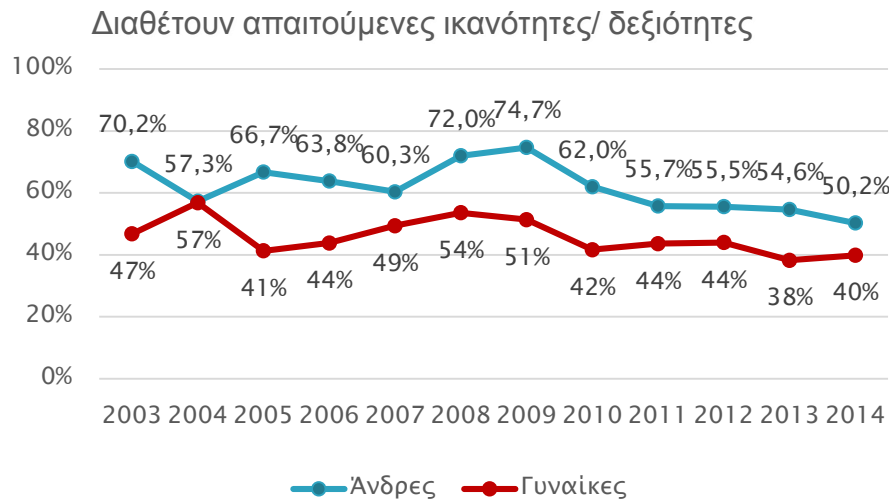

Κίνητρα επιχειρηματικής δραστηριοποίησης

Αποτελέσματα για τη γυναικεία επιχειρηματικότητα

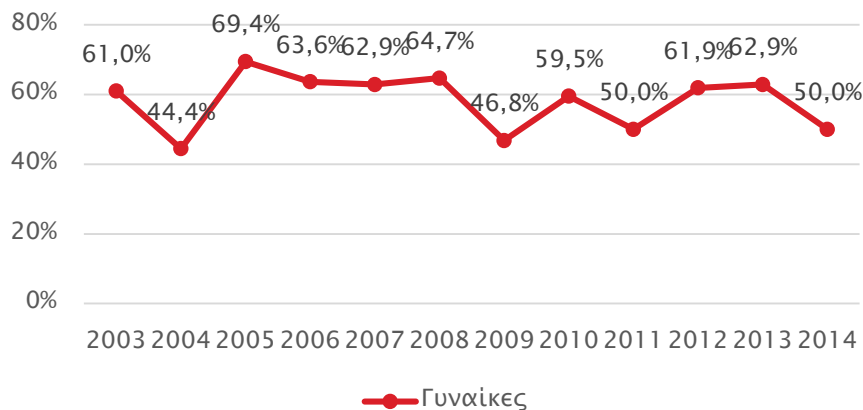
- ▶ Οι γυναίκες έχουν χαμηλότερη αυτοπεποίθηση σε σύγκριση με τους άντρες
 - Το % των γυναικών που πιστεύει ότι διαθέτει τις ικανότητες και τις δεξιότητες για να αναλάβει επιχειρηματική πρωτοβουλία είναι συστηματικά χαμηλότερο συγκριτικά με αντίστοιχο % των ανδρών
 - Αν και το επίπεδο εκπαίδευσης των γυναικών είναι υψηλότερο σε σύγκριση με των ανδρών

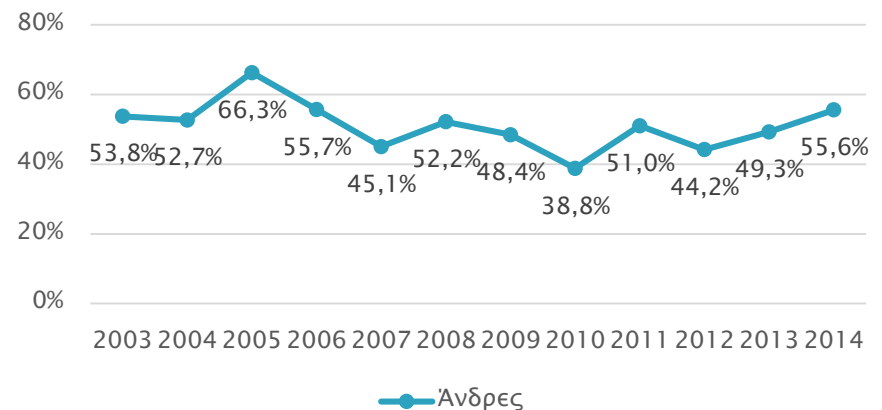
Αποτελέσματα για τη γυναικεία επιχειρηματικότητα

- ▶ Η πλειονότητα των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων απευθύνεται στον τελικό καταναλωτή – «ρηχή» επιχειρηματικότητα
 - Σημειικά το 2014 μειώθηκε σημαντικά το % των γυναικών που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα σε κλάδους που παρέχουν προϊόντα ή υπηρεσίες προς τον τελικό καταναλωτή

% επιχειρήσεων γυναικών που απευθύνονται προς τον τελικό καταναλωτή

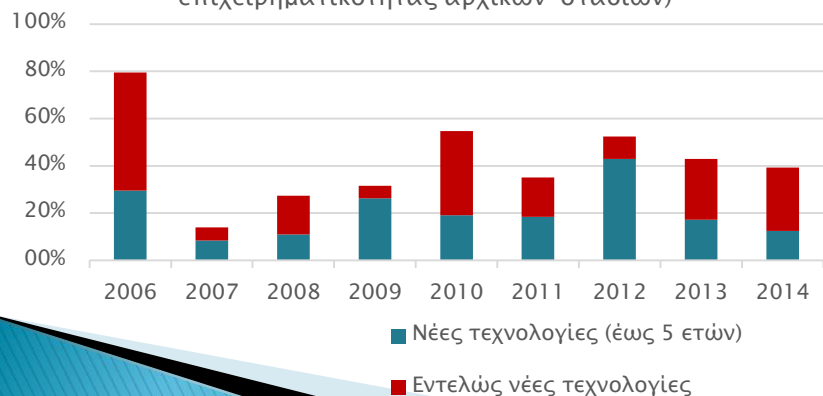
% επιχειρήσεων ανδρών που απευθύνονται προς τον τελικό καταναλωτή

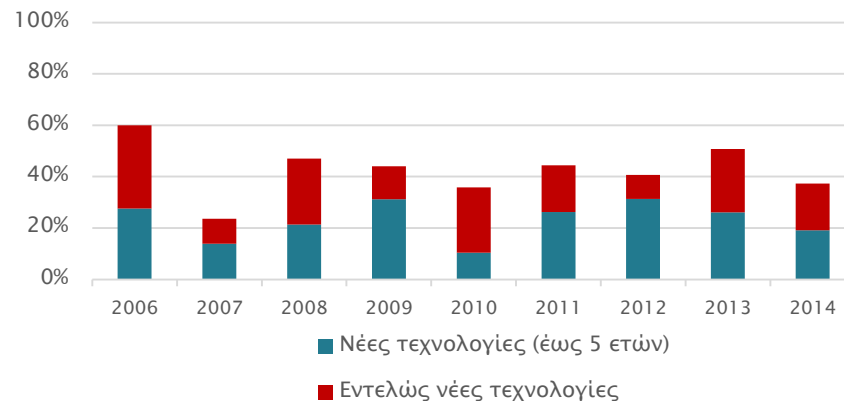
Ποιοτικά χαρακτηριστικά γυναικείας επιχειρηματικότητας: Τεχνολογικό επίπεδο

- ▶ Αν και παραμένει πεπερασμένη η τεχνολογική βάση της πλειονότητας των επιχειρήσεων, ανεξαρτήτως φύλου
 - Τα τελευταία χρόνια οι γυναίκες επιχειρηματίες αρχικών σταδίων φαίνεται να λειτουργούν περισσότερες επιχειρήσεις με τεχνολογία αιχμής (εντελώς νέες τεχνολογίες)

Τεχνολογικό επίπεδο των νέων επιχειρηματικών εγχειρημάτων από **γυναίκες** (% γυναικείας επιχειρηματικότητας αρχικών-σταδίων)

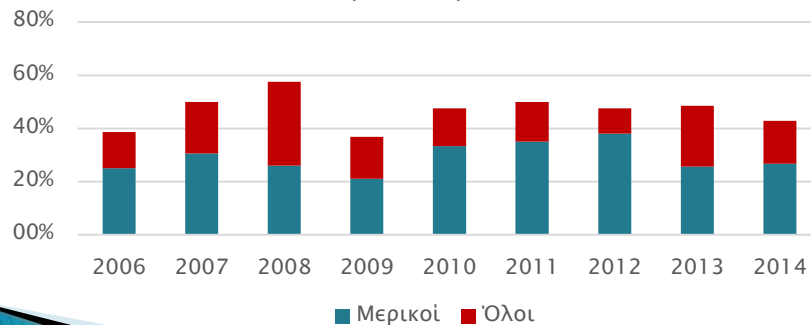
Τεχνολογικό επίπεδο των νέων επιχειρηματικών εγχειρημάτων από **άνδρες** (% επιχειρηματικότητας αρχικών-σταδίων από άντρες)

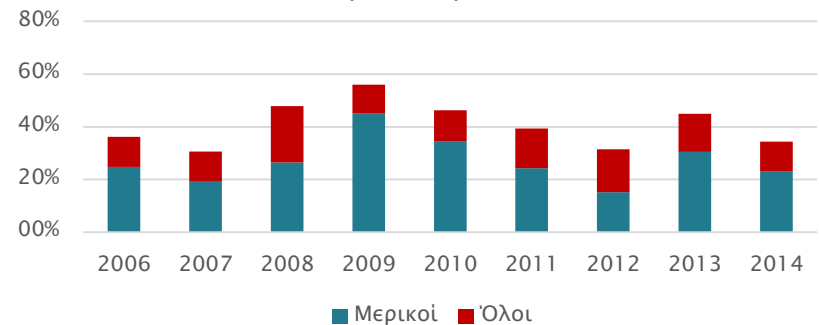
Ποιοτικά χαρακτηριστικά γυναικείας επιχειρηματικότητας: Καινοτομία

- ▶ Υψηλότερο είναι το καινοτομικό περιεχόμενο των επιχειρήσεων αρχικών σταδίων γυναικών έναντι ανδρών
- ▶ Η κρίση δεν φαίνεται να είχε κάποια επίδραση στο βαθμό καινοτομίας

Καινοτομία επιχειρηματικότητας γυναικών με βάση πλήθος πελατών που θεωρούν το προϊόν/υπηρεσία πρωτοποριακό

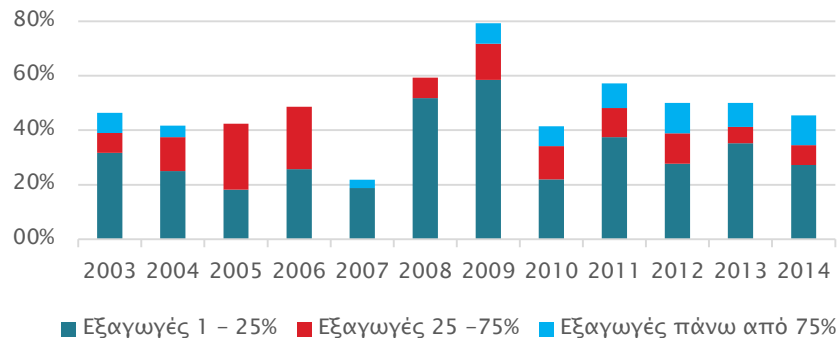
Καινοτομία επιχειρηματικότητας ανδρών με βάση πλήθος πελατών που θεωρούν το προϊόν/υπηρεσία πρωτοποριακό

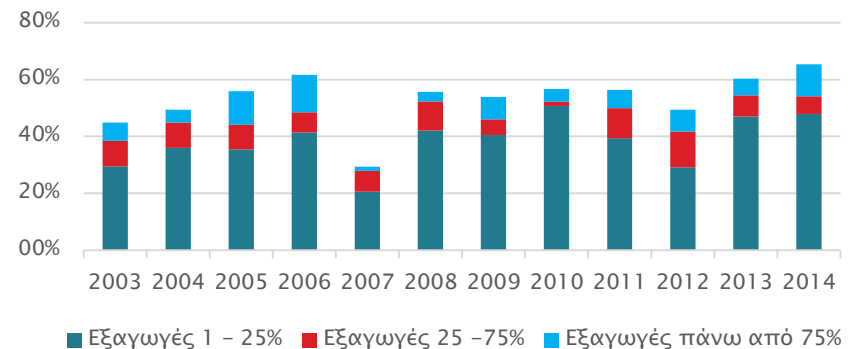
Ποιοτικά χαρακτηριστικά γυναικείας επιχειρηματικότητας: Εξωστρέφεια

- ▶ Διαχρονικά υστέρηση σημειώνεται στον εξαγωγικό προσανατολισμό των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων των γυναικών έναντι των ανδρών
 - Χαμηλότερη είναι η ένταση των εξαγωγών στις επιχειρήσεις που ξεκίνησαν οι γυναίκες σε σύγκριση με τους άνδρες

Εξαγωγικός προσανατολισμός (% γυναικών επιχειρηματιών αρχικών σταδίων)

Εξαγωγικός προσανατολισμός (% ανδρών επιχειρηματιών αρχικών σταδίων)

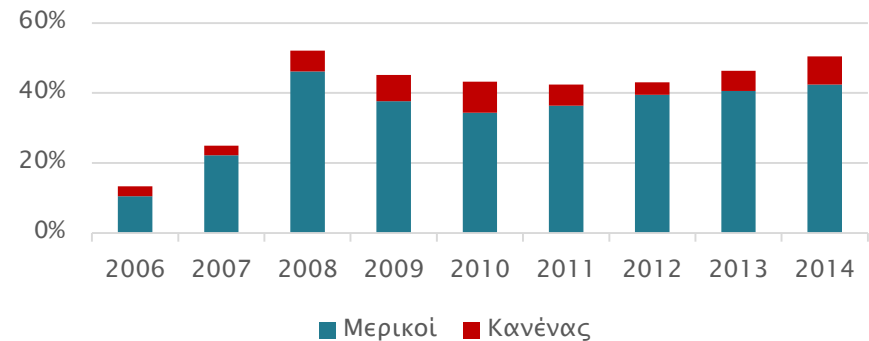
Ποιοτικά χαρακτηριστικά γυναικείας επιχειρηματικότητας: Νησίδες αγοράς

- ▶ Συνολικά και στα δύο φύλα φαίνεται να απουσιάζει από τις νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες μια δυναμική για την ανάπτυξη νέων αγορών - με βάση την ερώτηση πόσες επιχειρήσεις που είναι ανταγωνιστές προσφέρουν ίδια προϊόντα
 - Αν και οι γυναίκες επιχειρηματίες διαχρονικά εμφανίζονται περισσότερο ικανές να δημιουργήσουν κάποια «νησίδα αγοράς» σε σχέση με τους άνδρες τα τελευταία τρία χρόνια φαίνεται να παρουσιάζουν υστέρηση

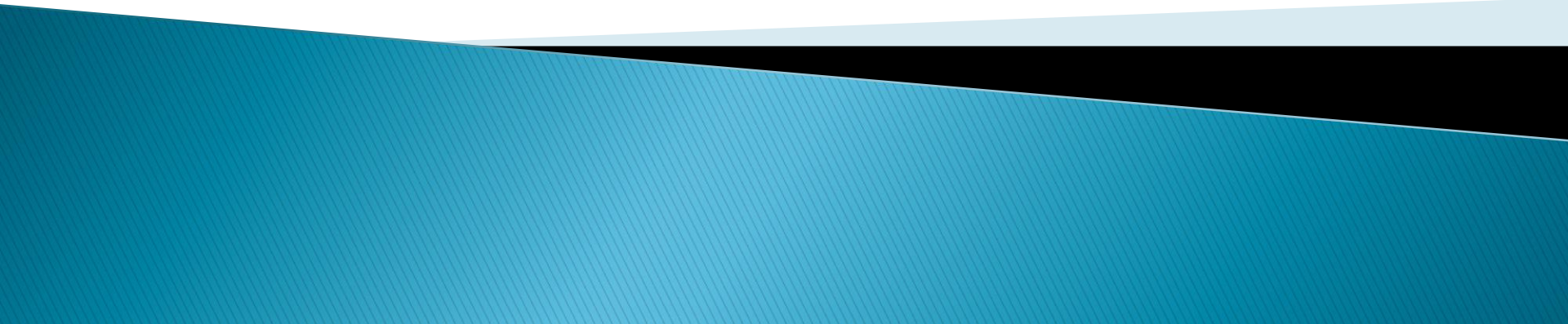
Ανάπτυξη νησίδων αγοράς από επιχειρήσεις αρχικών σταδίων γυναικών

Ανάπτυξη νησίδων αγοράς από επιχειρήσεις αρχικών σταδίων ανδρών

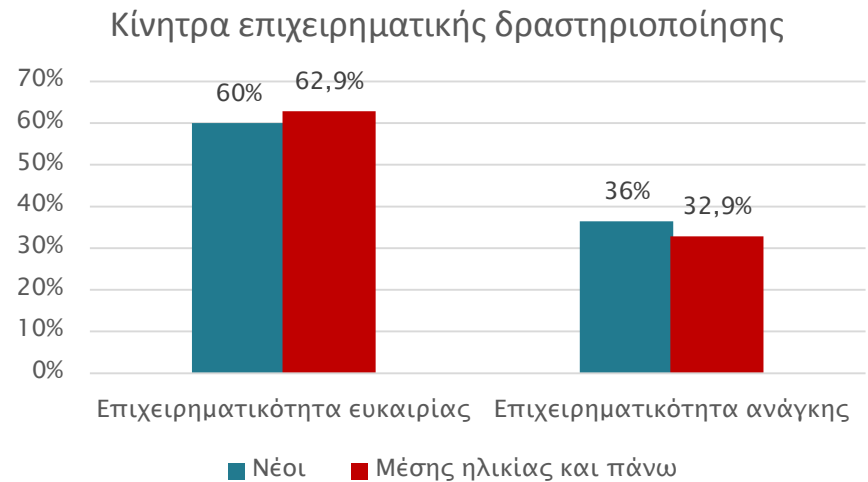
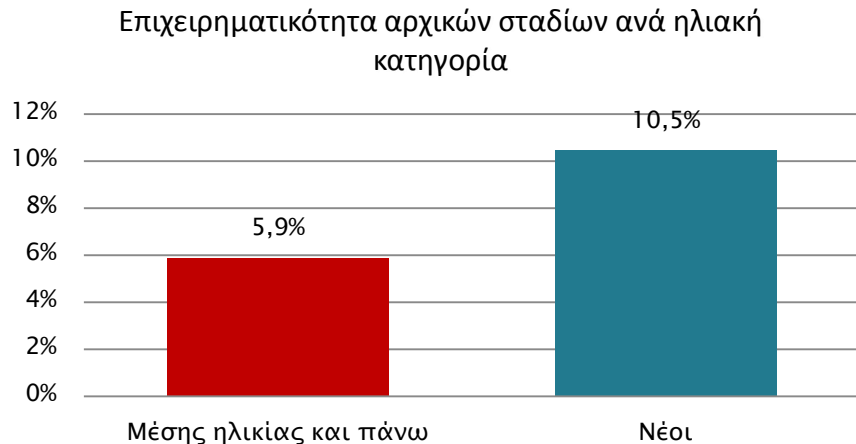

Αποτελέσματα για τη νεανική επιχειρηματικότητα

Αποτελέσματα για τη νεανική επιχειρηματικότητα

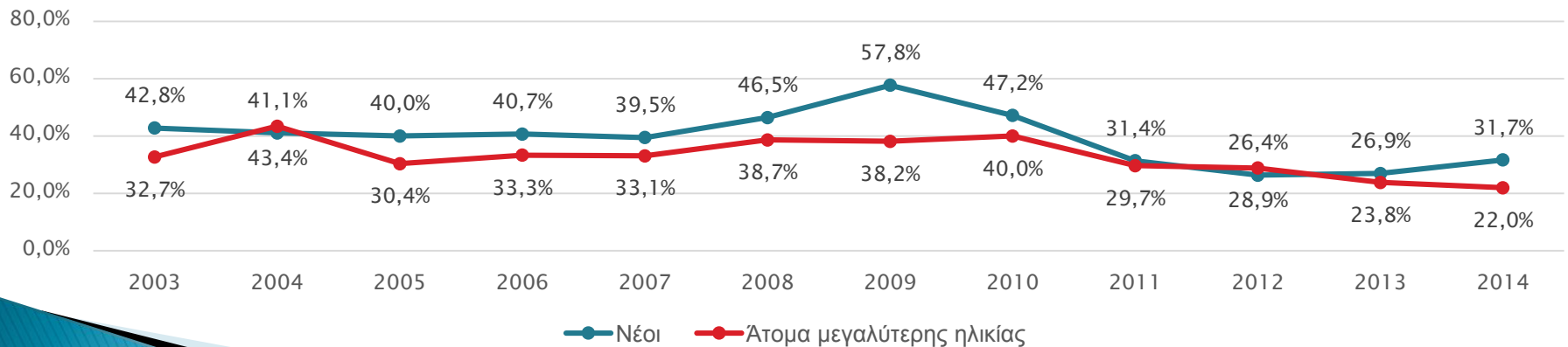
- ▶ Οι νέοι ηλικίας 18 έως 34 ετών δραστηριοποιούνται περισσότερο επιχειρηματικά σε σύγκριση με τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας
- ▶ Σε όλες τις ηλικίες υψηλότερο είναι το % των ατόμων που εισέρχονται στον επιχειρηματικό στίβο για την αξιοποίηση ευκαιριών παρά από ανάγκη

Αποτελέσματα για τη νεανική επιχειρηματικότητα

- ▶ Η έναρξη της κρίσης επηρέασε σε μεγαλύτερο βαθμό την εξοικείωση των νέων με την επιχειρηματική δραστηριοποίηση
 - Το υψηλότερο % επιχειρηματικότητας μεταξύ των νέων πιθανώς συμβάλλει στην ύπαρξη διαχρονικά υψηλότερου % νέων που αναφέρουν ότι γνωρίζουν κάποιον που άνοιξε επιχείρηση την τελευταία διετία

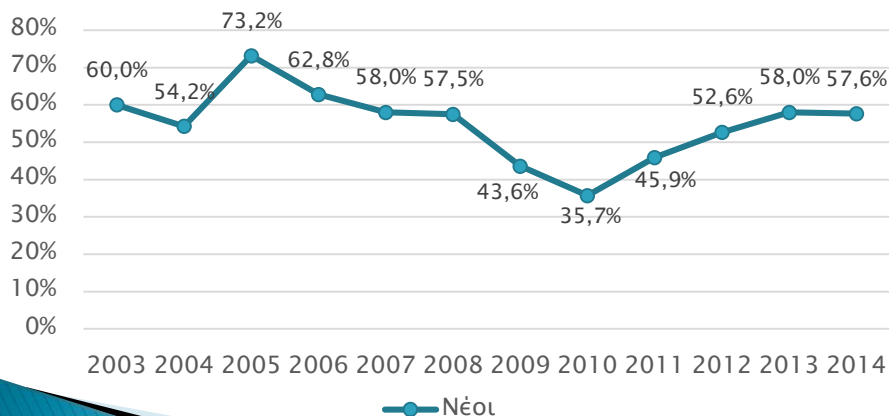
Βαθμός εξοικείωσης με την επιχειρηματική δραστηριοποίηση, ανά ηλικιακή κατηγορία

Οι δομικές/διαρθρωτικές αδυναμίες της επιχειρηματικότητας επιμένουν

- ▶ Διαχρονικά το ποσοστό των νέων που εκκινούν επιχειρηματική δραστηριότητα που απευθύνεται στον τελικό καταναλωτή είναι υψηλότερο σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσοστό ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας
 - Η πρακτική της επιχειρηματικής δραστηριοποίησης στο τέλος της αλυσίδας αξίας (ρηχή επιχειρηματικότητα) ισχυροποιείται ιδιαίτερα την περίοδο της κρίσης μεταξύ των νέων επιχειρηματιών

προϊόντα/υπηρεσίες προς τον τελικό καταναλωτή

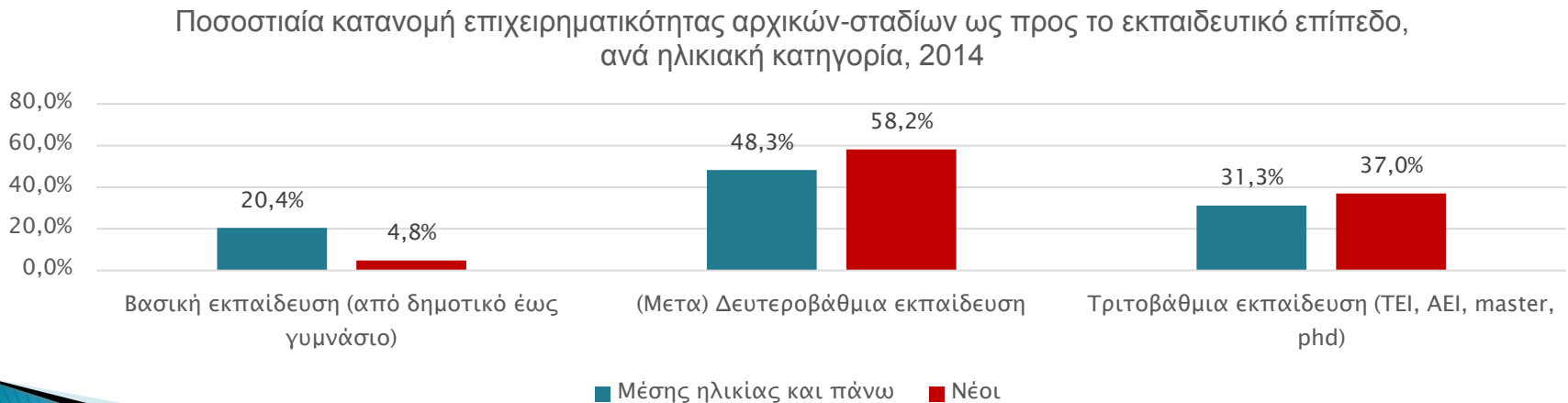

προϊόντα/υπηρεσίες προς τον τελικό καταναλωτή

Υψηλό το εκπαιδευτικό επίπεδο των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων

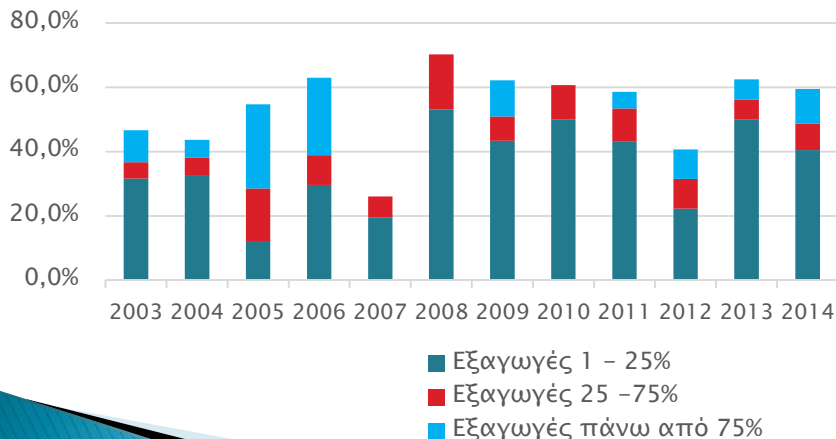
- ▶ Οι νέοι έχουν καλύτερο γνωστικό επίπεδο σε όρους εκπαίδευσης σε σύγκριση με τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας
 - Το ποσοστό των νέων κατόχων πτυχίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπερέρχει έναντι των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας

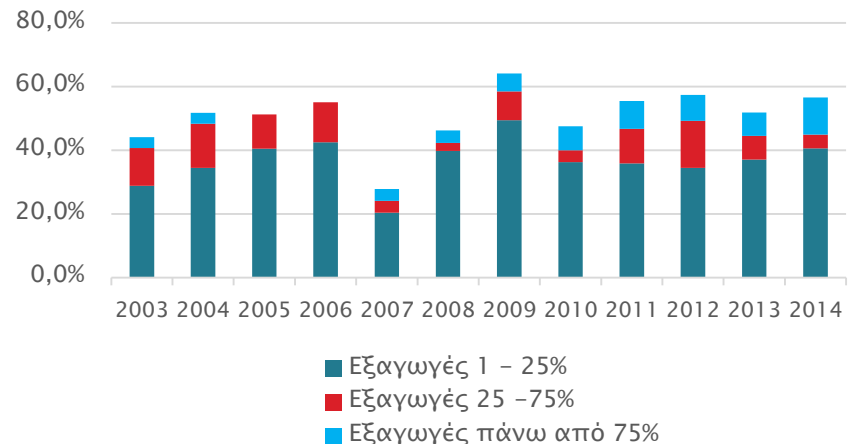
Ποιοτικά χαρακτηριστικά νεανικής επιχειρηματικότητας: Εξωστρέφεια

- ▶ Υψηλότερο είναι το % των νεανικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που εξάγουν
 - Η διακύμανση όμως της έντασης του εξαγωγικού προσανατολισμού είναι μεγαλύτερη μεταξύ των νέων επιχειρηματιών σε σύγκριση με τους μεγαλύτερους σε ηλικία επιχειρηματίες

Εξαγωγικός προσανατολισμός (% νέων επιχειρηματιών αρχικών σταδίων)

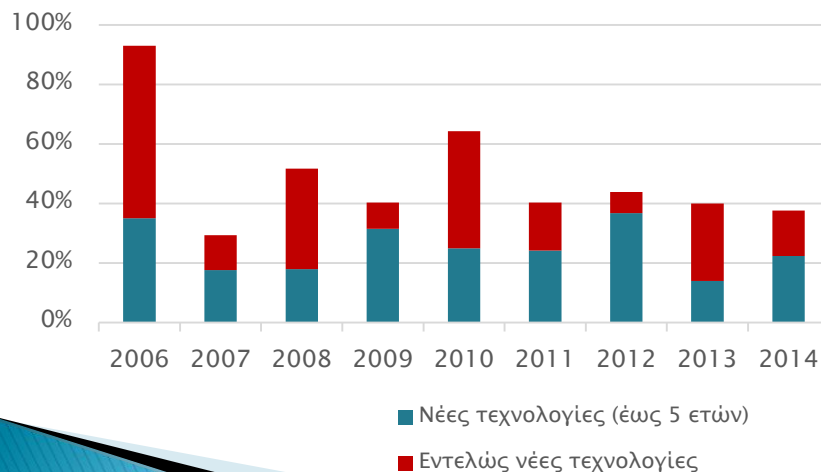
Εξαγωγικός προσανατολισμός (% ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας επιχειρηματιών αρχικών σταδίων)

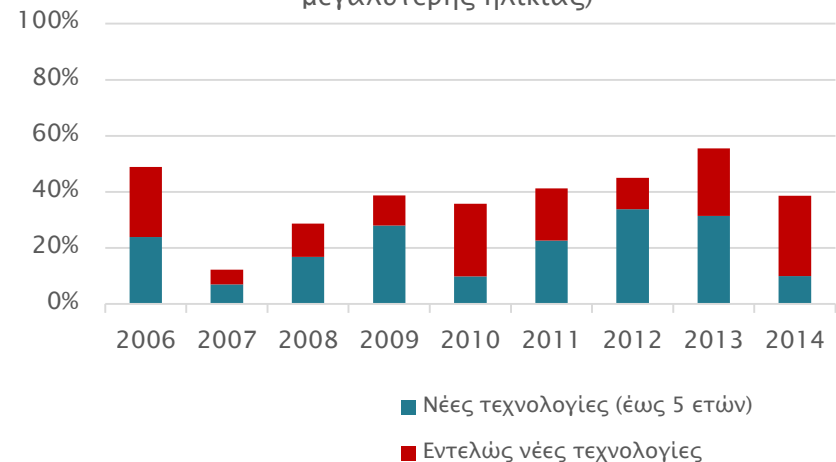
Ποιοτικά χαρακτηριστικά νεανικής επιχειρηματικότητας: Τεχνολογικό επίπεδο

- ▶ Αν και το τεχνολογικό υπόβαθρο των περισσότερων εγχειρημάτων βασίζεται σε ευρέως διαδεδομένες τεχνολογίες
 - Υψηλότερο διαχρονικά είναι το % νεανικών εγχειρημάτων στηρίζονται σε νεότερη τεχνολογία σε σύγκριση με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας

Τεχνολογικό επίπεδο των νέων επιχειρηματικών εγχειρημάτων από **νεαρή**ς ηλικίας άτομα (% νεανικής επιχειρηματικότητας αρχικών-σταδίων)

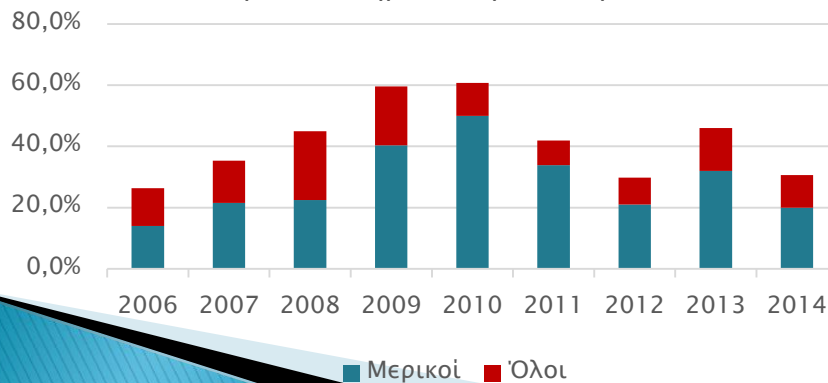
Τεχνολογικό επίπεδο των νέων επιχειρηματικών εγχειρημάτων από **μεγαλύτερης**ς ηλικίας άτομα (% επιχειρηματικότητας αρχικών-σταδίων μεγαλύτερης ηλικίας)

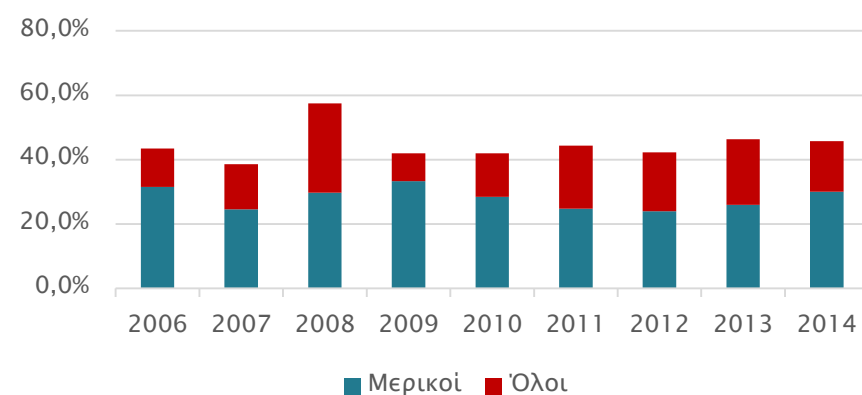
Ποιοτικά χαρακτηριστικά νεανικής επιχειρηματικότητας: Καινοτομία

- ▶ Υψηλότερο φαίνεται να είναι σήμερα το καινοτομικό περιεχόμενο των επιχειρήσεων αρχικών σταδίων από άτομα μεγαλύτερης ηλικίας
 - Η κρίση είχε αρνητική επίδραση στην καινοτομία των νεανικών επιχειρηματικών εγχειρημάτων

Καινοτομία νεανικής επιχειρηματικότητας με βάση πλήθος πελατών που θεωρούν το προϊόν/υπηρεσία πρωτοποριακό

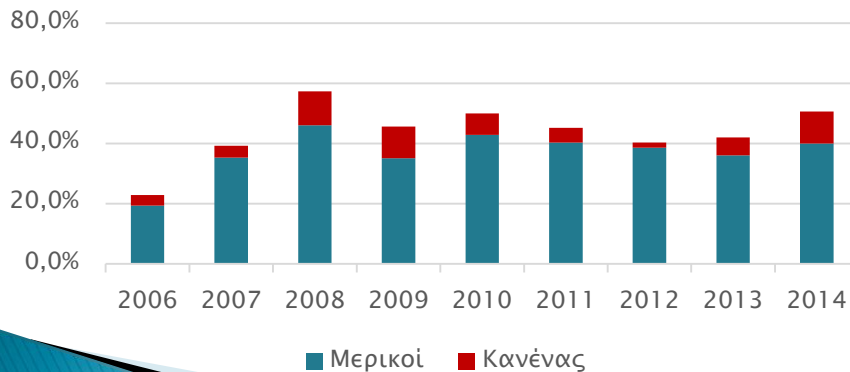
Καινοτομία επιχειρηματικότητας ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας με βάση πλήθος πελατών που θεωρούν το προϊόν/υπηρεσία πρωτοποριακό

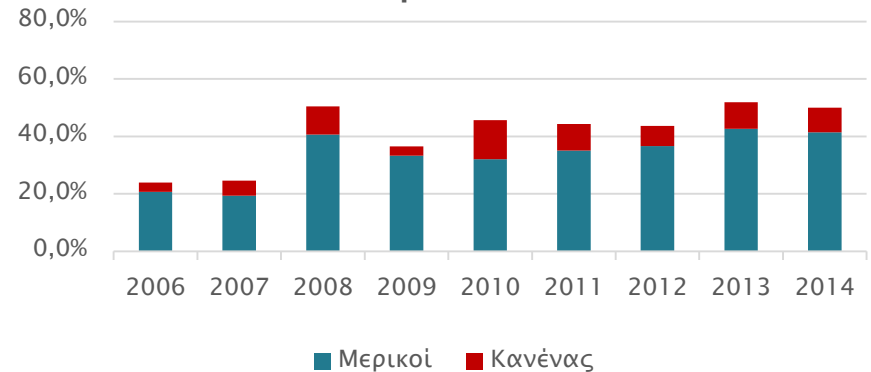
Ποιοτικά χαρακτηριστικά νεανικής επιχειρηματικότητας: Νησίδες αγοράς

- ▶ Συνολικά σε όλες τις ηλικιακές κατηγορίες εντοπίζεται υστέρηση στην ικανότητα εύρεσης και λειτουργίας σε νησίδες αγορών-με βάση την ερώτηση πόσες επιχειρήσεις που είναι ανταγωνιστές προσφέρουν ίδια προϊόντα
 - Τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας έχουν σε μεγαλύτερο βαθμό επιτύχει να δραστηριοποιηθούν επιχειρηματικά σε αγορές με μικρότερο ανταγωνισμό

Ανάπτυξη νησίδων αγοράς από επιχειρήσεις αρχικών σταδίων **νέων**

Ανάπτυξη νησίδων αγοράς από επιχειρήσεις αρχικών σταδίων **ατόμων μεγαλύτερων ηλικιών**

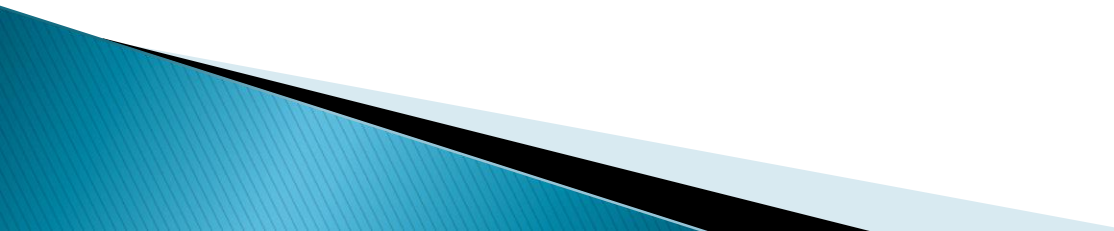

Πληροφορίες για το GEM:

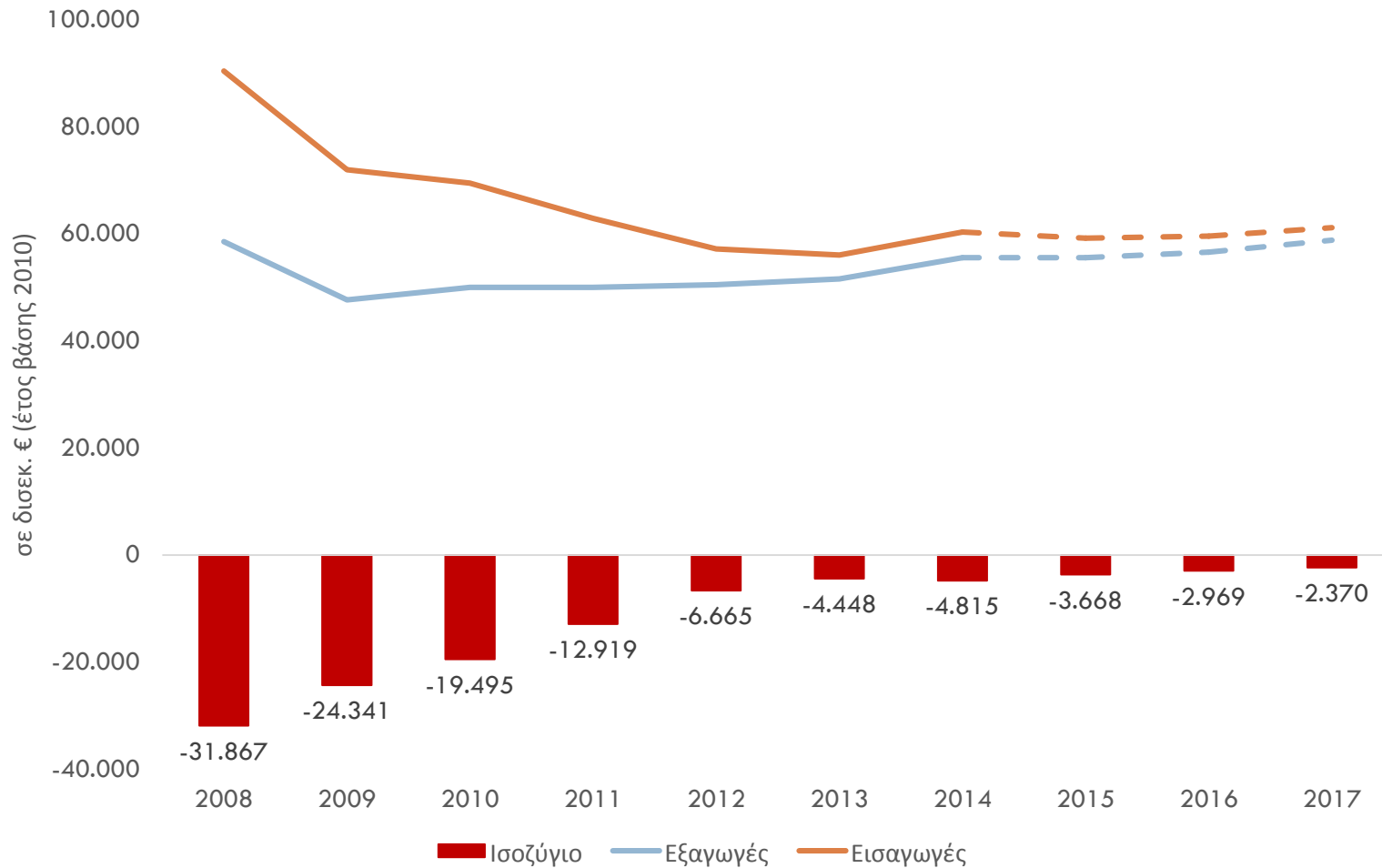
www.gemconsortium.org

Η έκθεση του IOBE για την
επιχειρηματικότητα είναι προσβάσιμη στο

www.iobe.gr

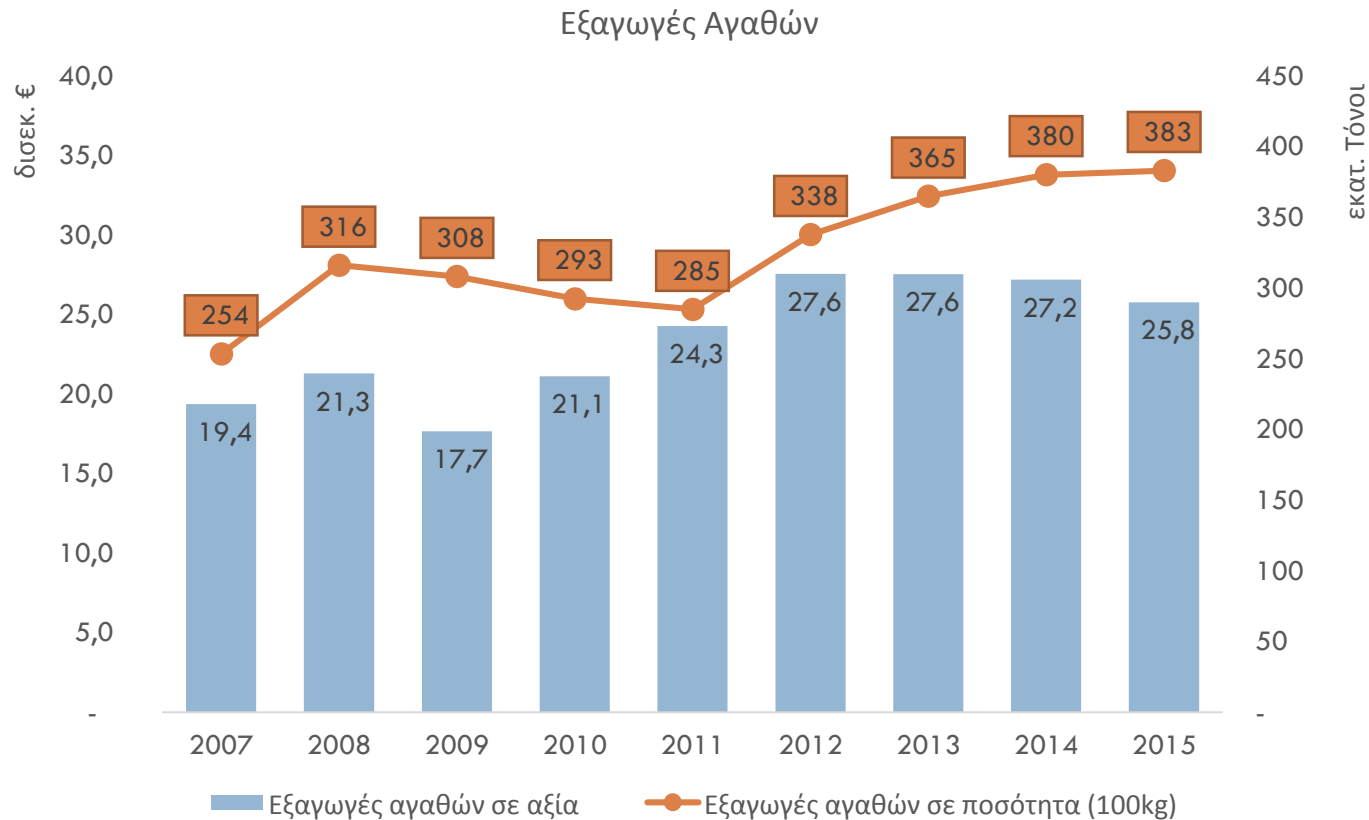

Το ευρύτερο οικονομικό πλαίσιο – εμπορικό ισοζύγιο (αγαθά και υπηρεσίες)

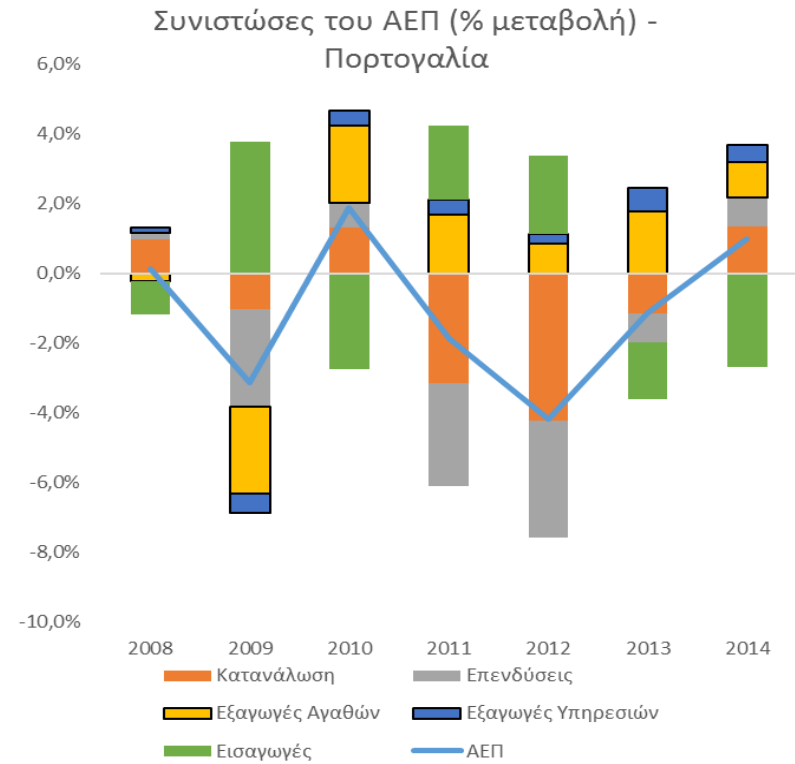
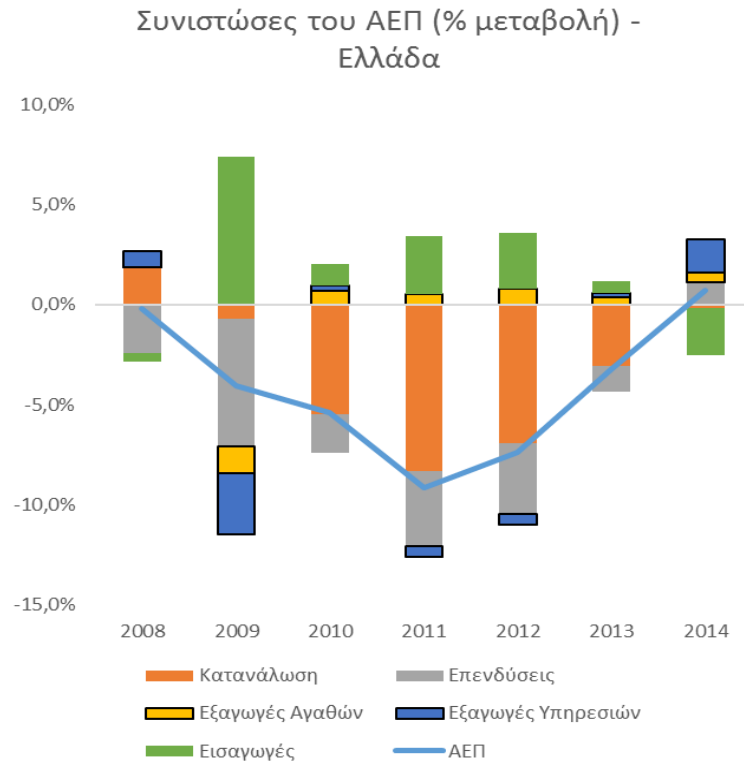
Πηγές: Eurostat/Eurostat Economic Forecast, Winter 2016, European Commission

Εξαγωγές σε όγκο έναντι αξίας

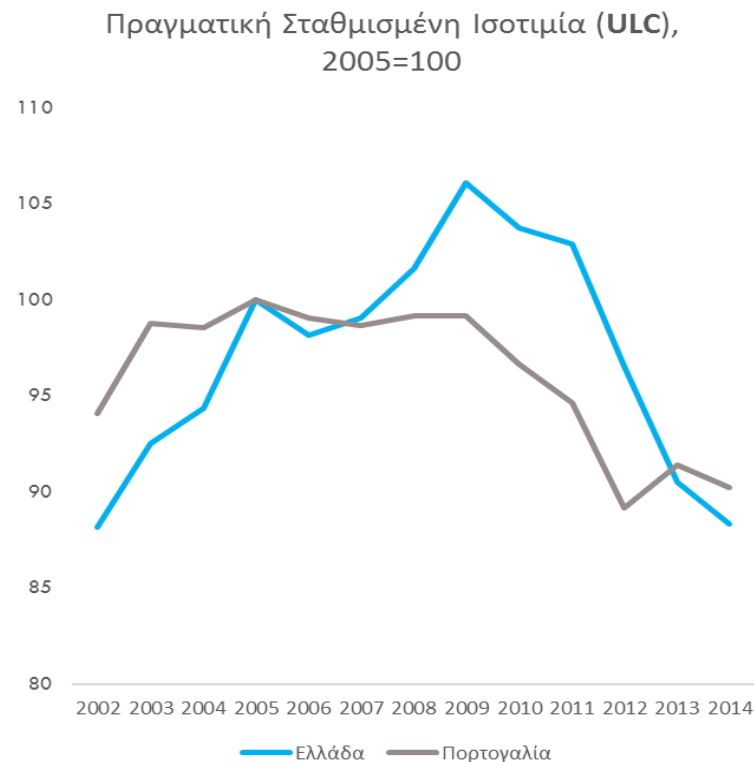
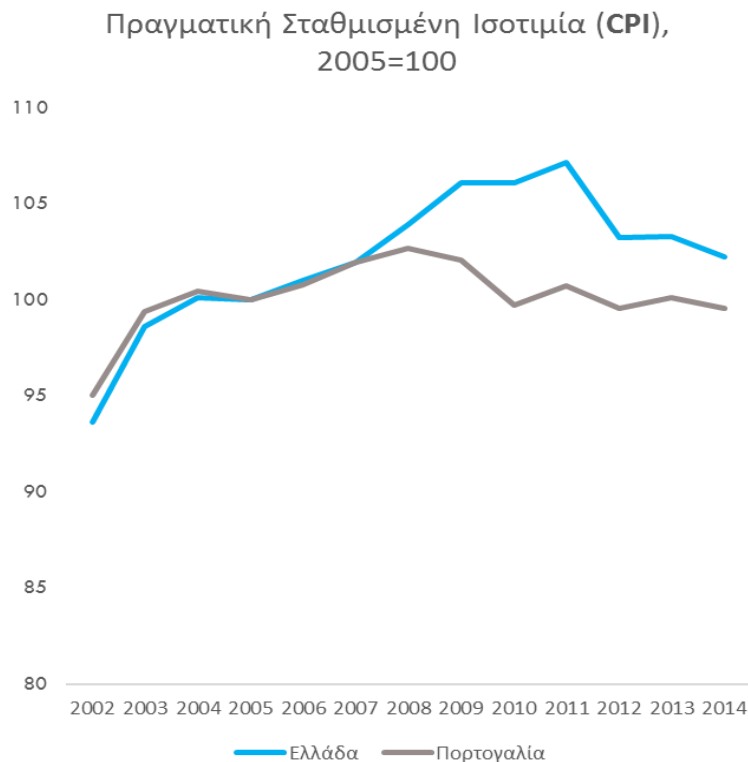

- ▶ Μεταβολή εξαγωγών σε αξία, 2007–2015: +33%
- ▶ Μεταβολή εξαγωγών σε όγκο, 2007–2015: +51%

Ασθενική συμβολή των εξαγωγών στο ΑΕΠ

Πραγματική σταθμισμένη ισοτιμία

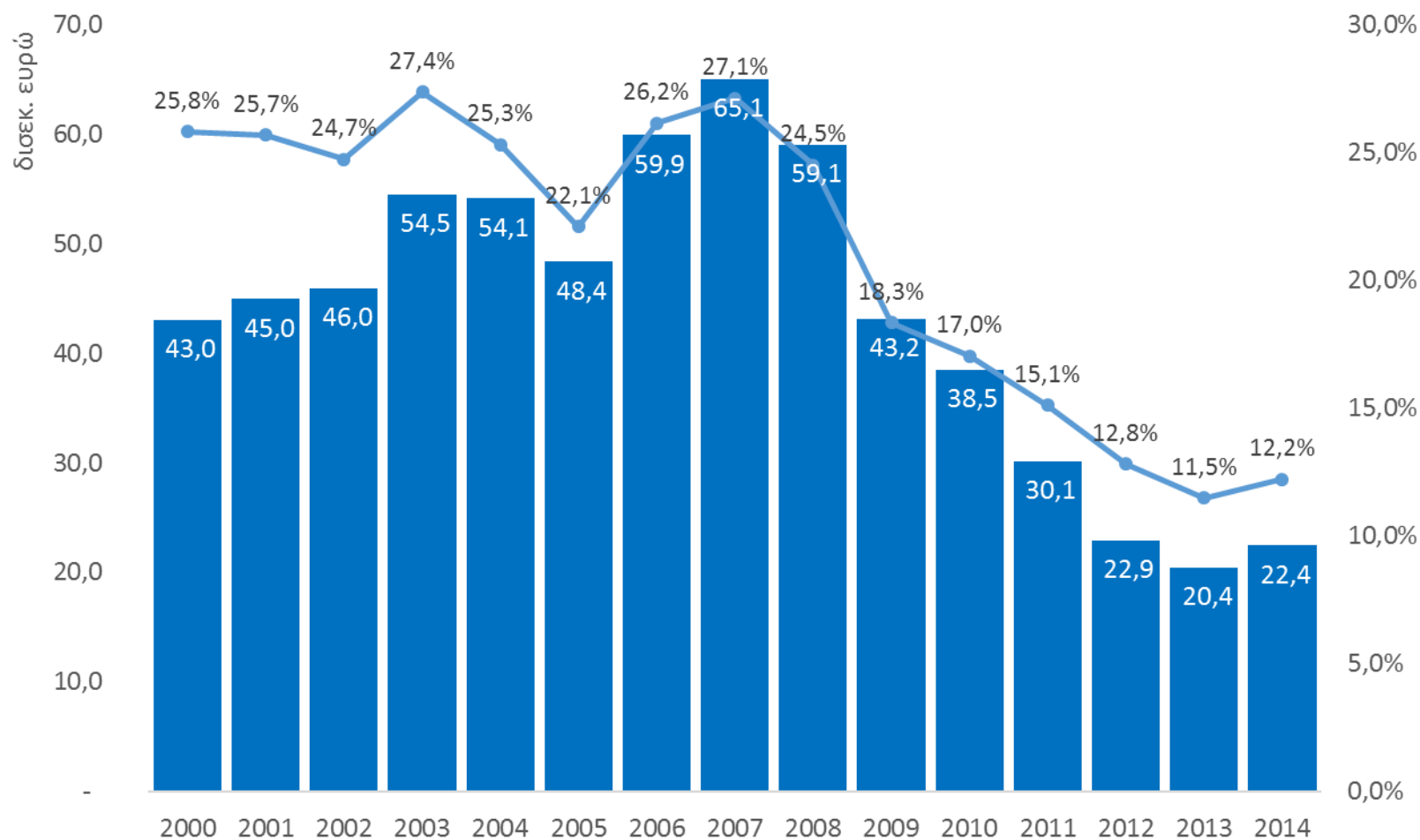

Πηγή: Eurostat

— Πραγματική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία (αποπληθωριστής: Δείκτης Τιμών Καταναλωτή - έναντι 37 εμπορικών εταίρων

— Πραγματική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία (αποπληθωριστής: Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας στο σύνολο οικονομίας - έναντι 37 εμπορικών εταίρων

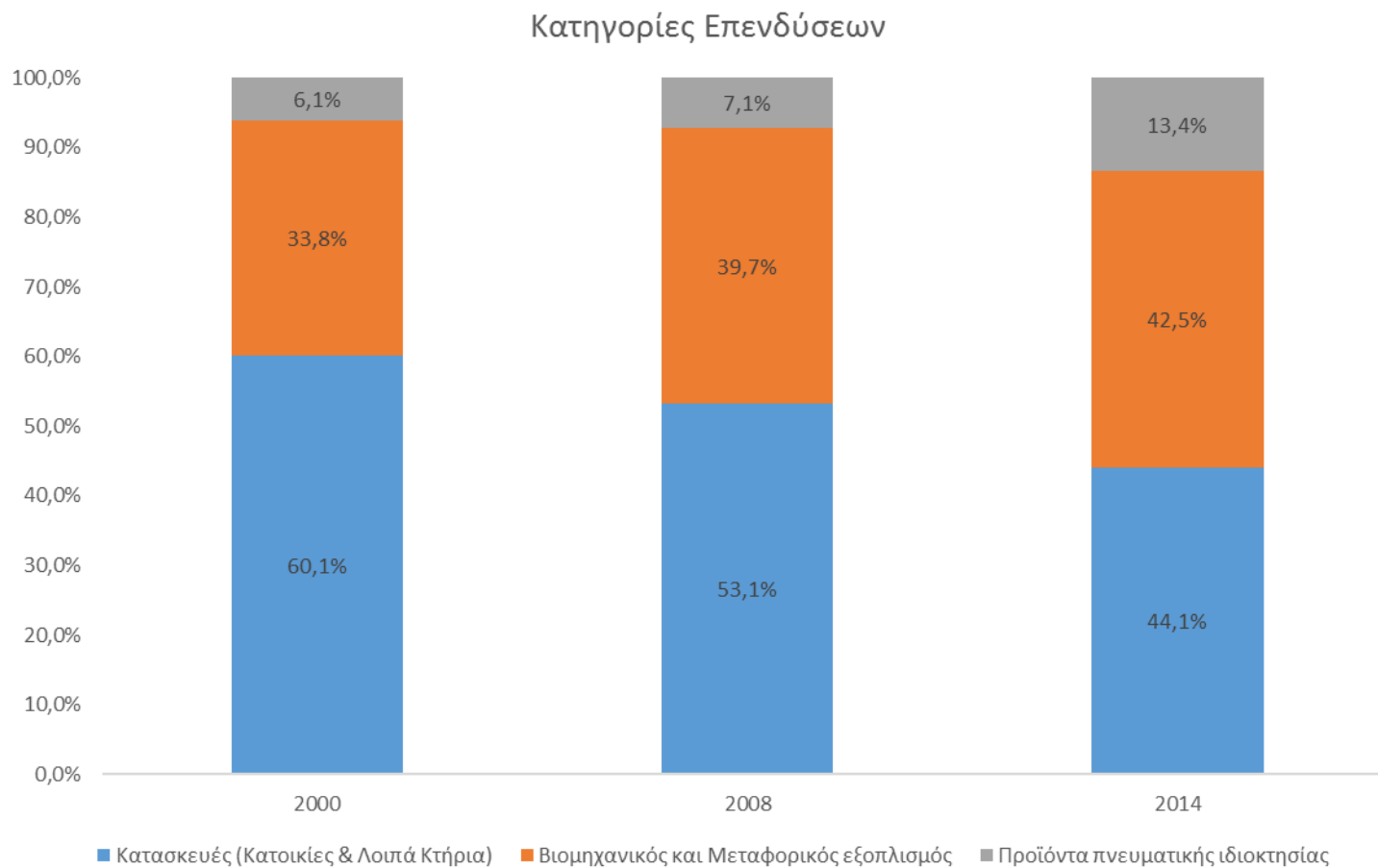
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

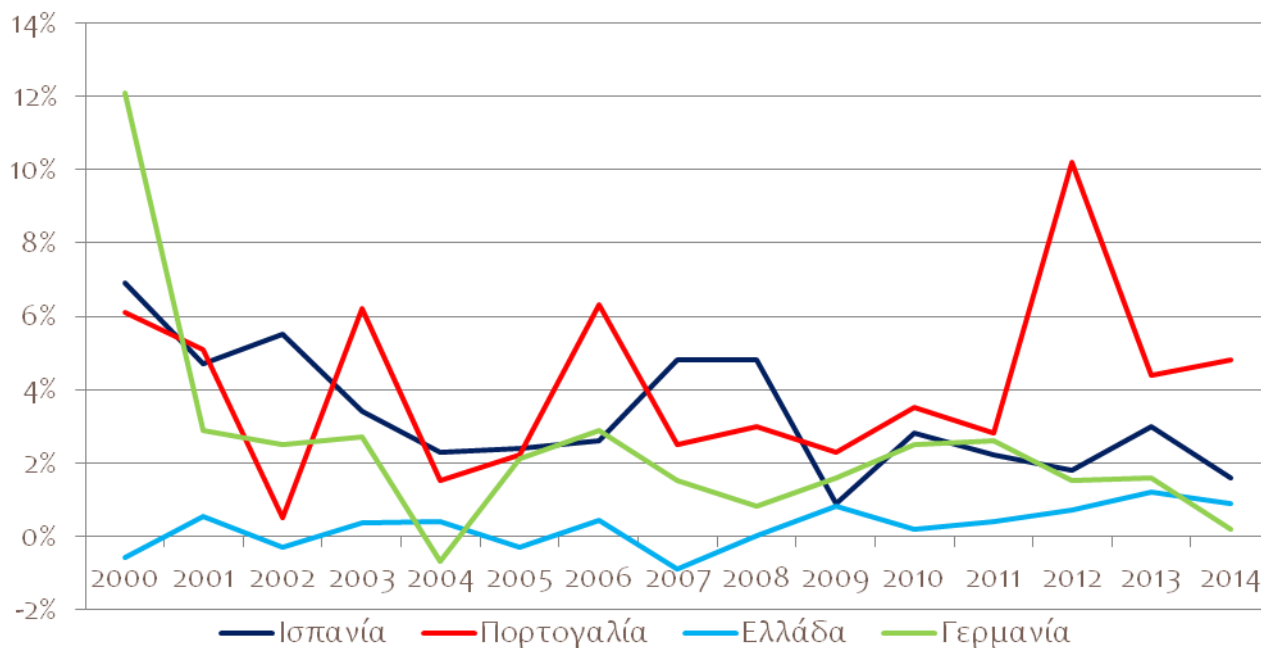
Μ.Ο. 2010-2014:

- ▶ Ελλάδα 13,7%
- ▶ Πορτογαλία: 17%

Κατηγορίες επενδύσεων

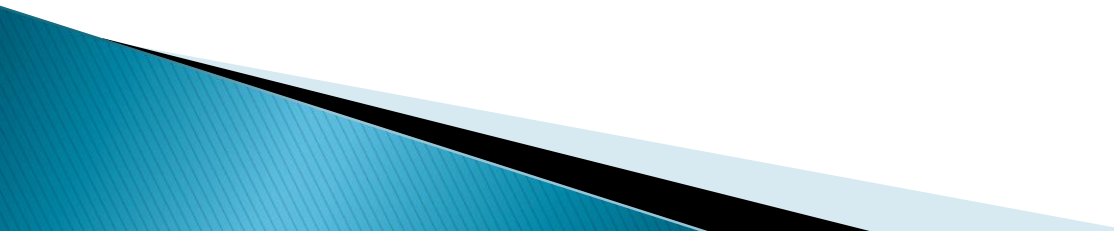

Άμεσες ξένες επενδύσεις

ΑΞΕ ως % του ΑΕΠ		
	2000–2008	2009–2014
Ελλάδα	0,0%	0,7%
Πορτογαλία	3,7%	4,7%
Γερμανία	3,0%	1,7%
Ισπανία	4,2%	2,1%

Προτεραιότητες πολιτικής για ανάπτυξη

- ▶ Στροφή πόρων προς επενδύσεις και εξαγωγές – κομβικός ρόλος της αβεβαιότητας
 - ▶ Μεταφορά παραγωγικών πόρων προς τα διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες
 - ▶ Μείωση σχετικού μεγέθους του δημόσιου τομέα και της (άμεσα ή έμμεσα) κρατικοδίαιτης επιχειρηματικότητας
 - ▶ Μείωση εμποδίων εισόδου και των προσόδων που απολαμβάνουν όσοι προστατεύονται από αυτά
 - ▶ Έμφαση σε εκπαίδευση και καινοτομία
-

Νίκος Βέττας
Γενικός Διευθυντής IOBE
Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών
nvettas@aueb.gr

